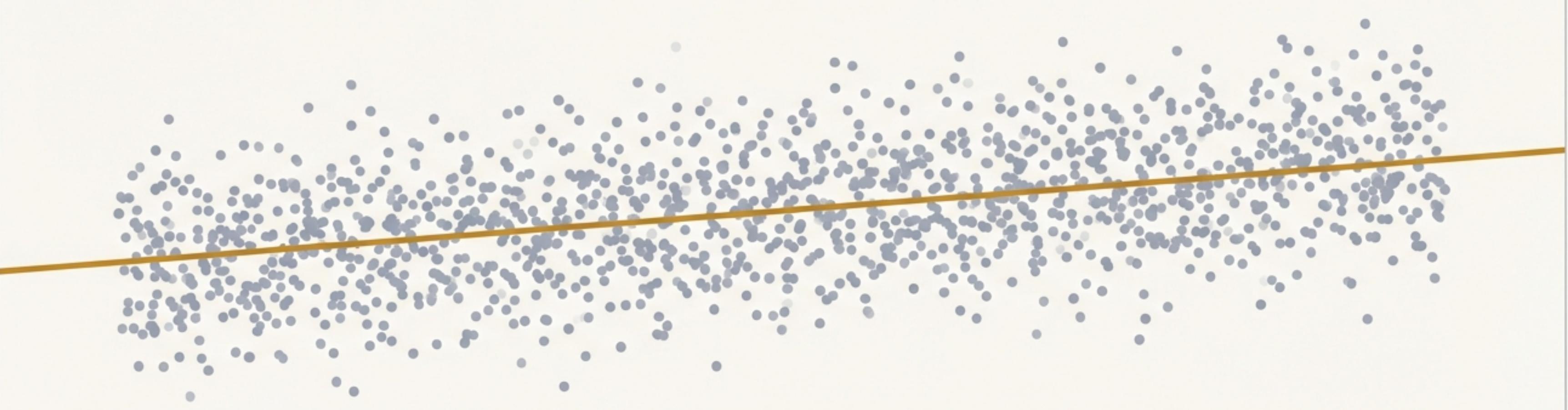

Regresja Liniowa: Matka Wszystkich Algorytmów Uczzenia Maszynowego

Zrozumienie prostej, potężnej idei, która leży u podstaw nowoczesnej analityki i AI.

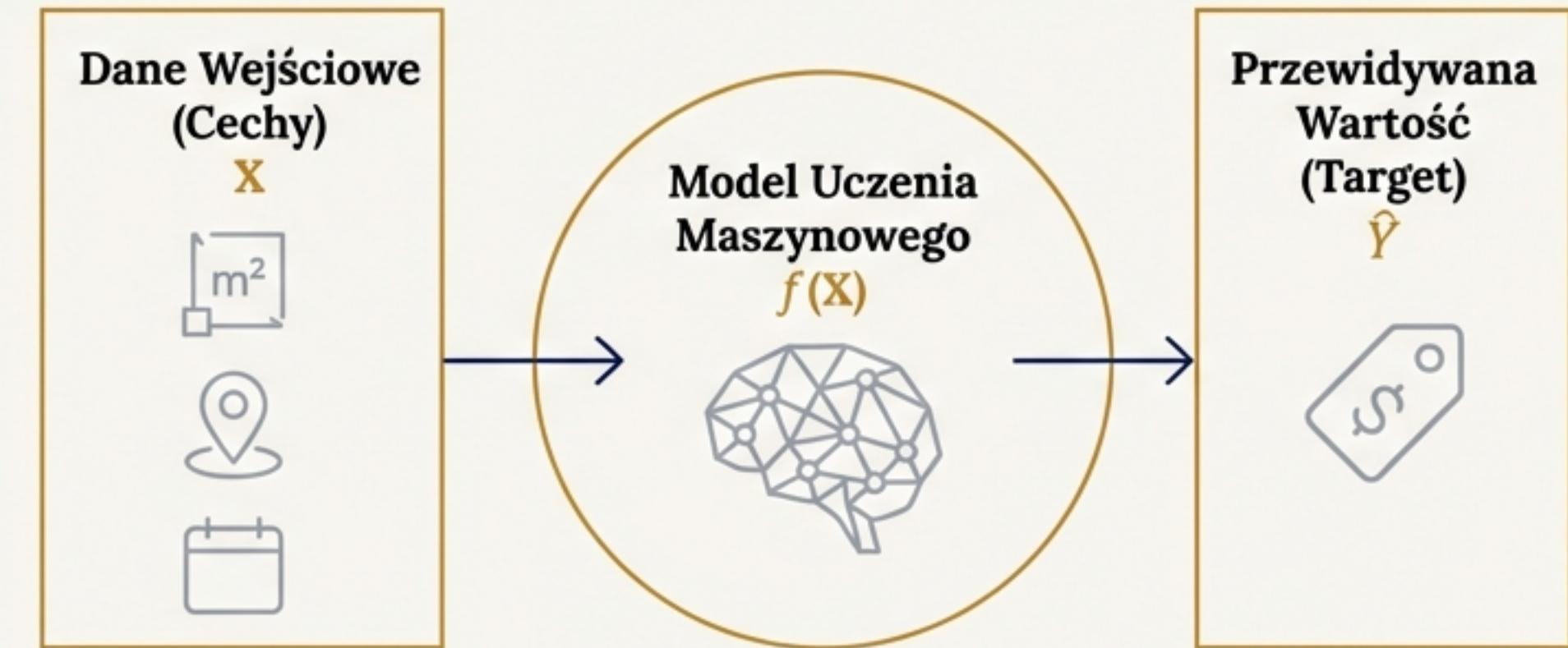

„Zacznijmy od matki wszystkich algorytmów uczenia maszynowego: regresji liniowej.”

Ta prezentacja wyjaśni, dlaczego ten prosty model jest nie tylko punktem wyjścia do nauki o danych, ale także potężnym i wysoce interpretowalnym narzędziem używanym do analizy przyczynowej i prognozowania.

Główne Zadanie Uczzenia Nadzorowanego

W uczeniu nadzorowanym dysponujemy zbiorem danych z cechami wejściowymi ($\mathbf{X}$) i zmienną docelową ($\mathbf{Y}$), którą chcemy przewidzieć. Naszym celem jest znalezienie funkcji f , która najlepiej mapuje $\mathbf{X}$ na $\mathbf{Y}$, tak aby $\mathbf{Y} \approx f(\mathbf{X})$. Ta funkcja, po „nauczeniu” na danych historycznych, pozwala nam przewidywać wartości $\mathbf{Y}$ dla nowych, nieznanych danych.

Regresja: Przewidywanie ceny domu ($\mathbf{Y}$) na podstawie jego powierzchni, lokalizacji, roku budowy ($\mathbf{X}$).

Klasyfikacja: Określanie, czy e-mail ($\mathbf{X}$) to spam, czy nie ($\mathbf{Y}$).

Regresja Liniowa: Potęga Prostej Linii

Regresja liniowa jest najbardziej fundamentalnym podejściem do modelowania relacji **między zmiennymi**. Zakłada, że związek ten można przybliżyć za pomocą prostej linii. Jest to narzędzie o podwójnym zastosowaniu:

- **Analiza przyczynowa:** Pomaga zrozumieć, które czynniki (X) mają statystycznie istotny wpływ na zmienną docelową (Y) i jak silny jest ten wpływ.
- **Prognozowanie:** Umożliwia przewidywanie przyszłych wartości Y na podstawie znanych wartości X.

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X + \epsilon$$

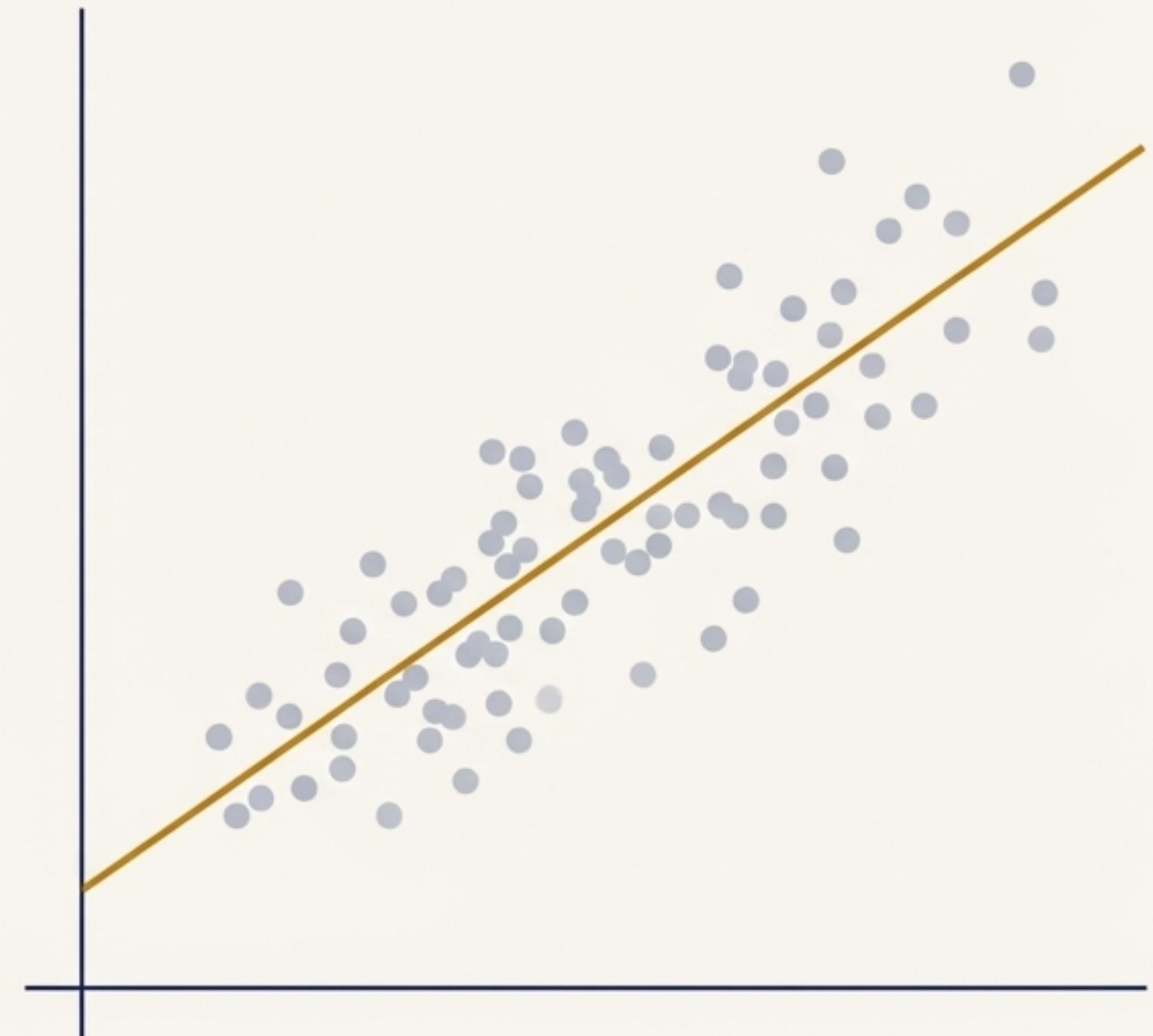
Y: Zmienna zależna (docelowa)

X: Zmienna niezależna (cecha)

β_0 : Wyraz wolny (intercept) – wartość Y, gdy X=0.

β_1 : Współczynnik nachylenia (slope) – zmiana w Y przy jednostkowej zmianie X.

ϵ : Błąd losowy (error term)

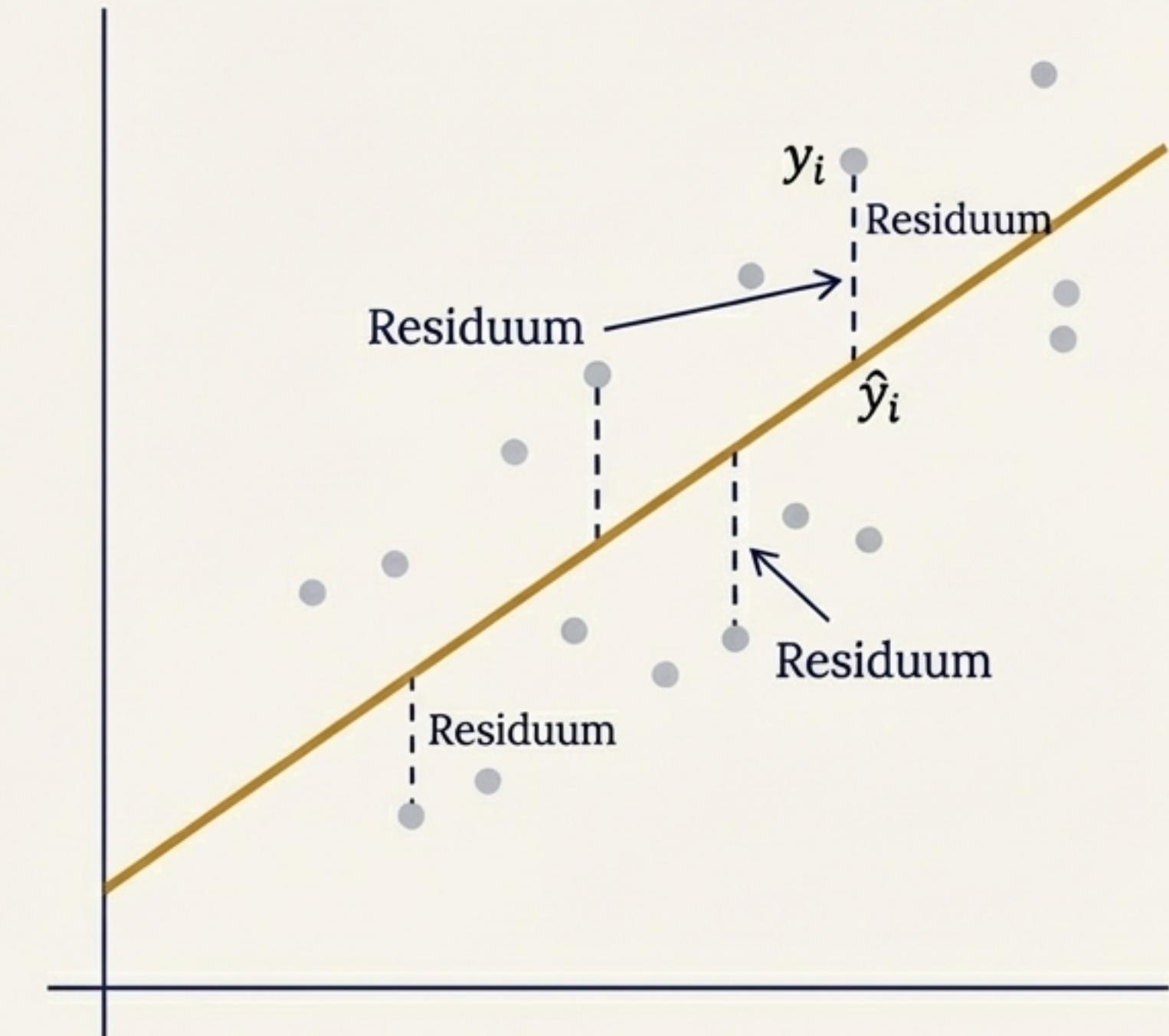
Mechanika Modelu: Jak Znaleźć „Najlepszą” Linię?

Model liniowy może być reprezentowany przez nieskończoną liczbę linii. „Najlepsza” linia to ta, która znajduje się „najbliżej” wszystkich punktów danych jednocześnie. Aby to zmierzyć, używamy pojęcia **residuów**.

Definicja Residuów (Błędów):

Residuum to różnica między obserwowaną, rzeczywistą wartością y_i a wartością przewidywaną przez model $\hat{y}_i$ (czyli punktem na linii regresji). Jest to pionowa odległość od punktu do linii.

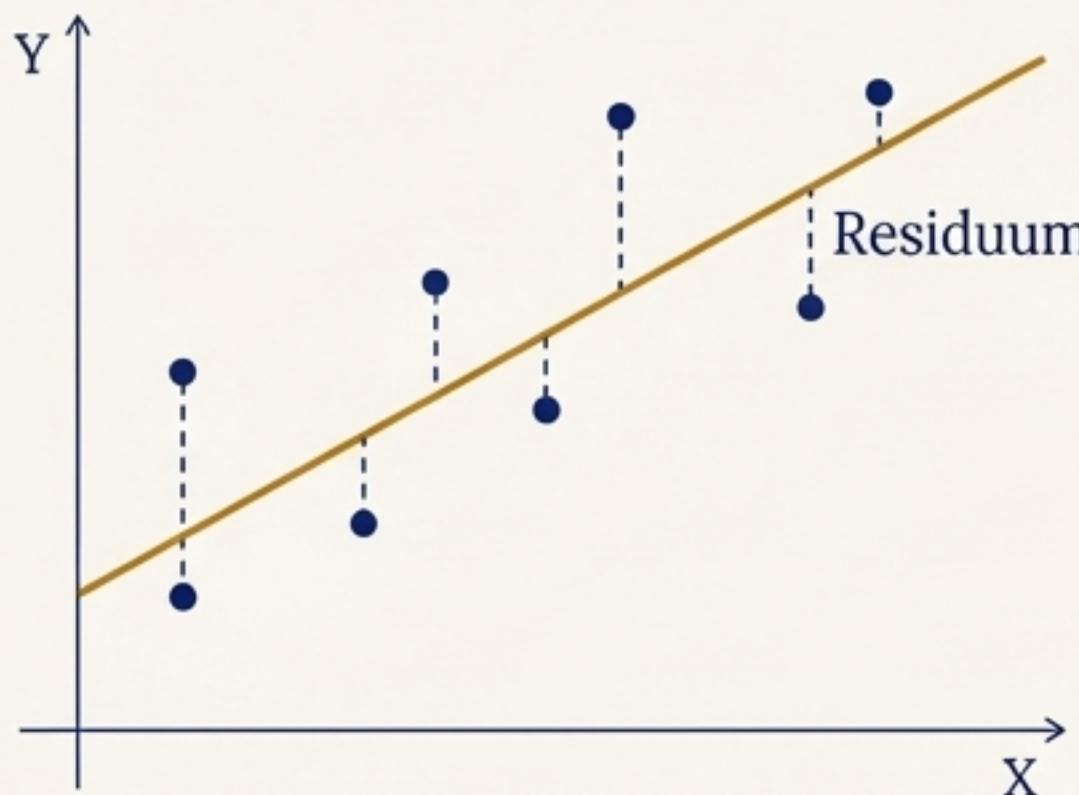
$$\text{Residuum}_i = y_i - \hat{y}_i$$

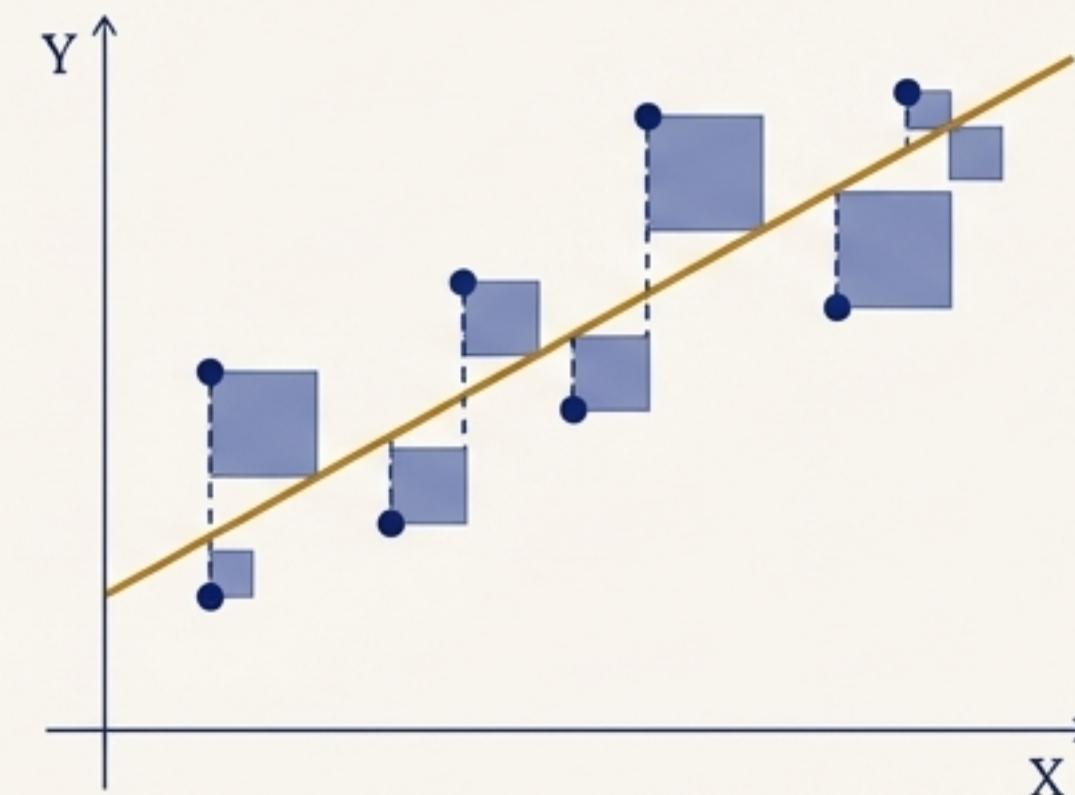
Metoda Budowy: Zwykła Metoda Najmniejszych Kwadratów (OLS)

Zwykła Metoda Najmniejszych Kwadratów (Ordinary Least Squares, OLS) to najpopularniejsza technika estymacji parametrów (β_0 i β_1) w regresji liniowej. Celem OLS jest znalezienie takiej linii, dla której **suma kwadratów residuów (błędów)** jest jak najmniejsza.

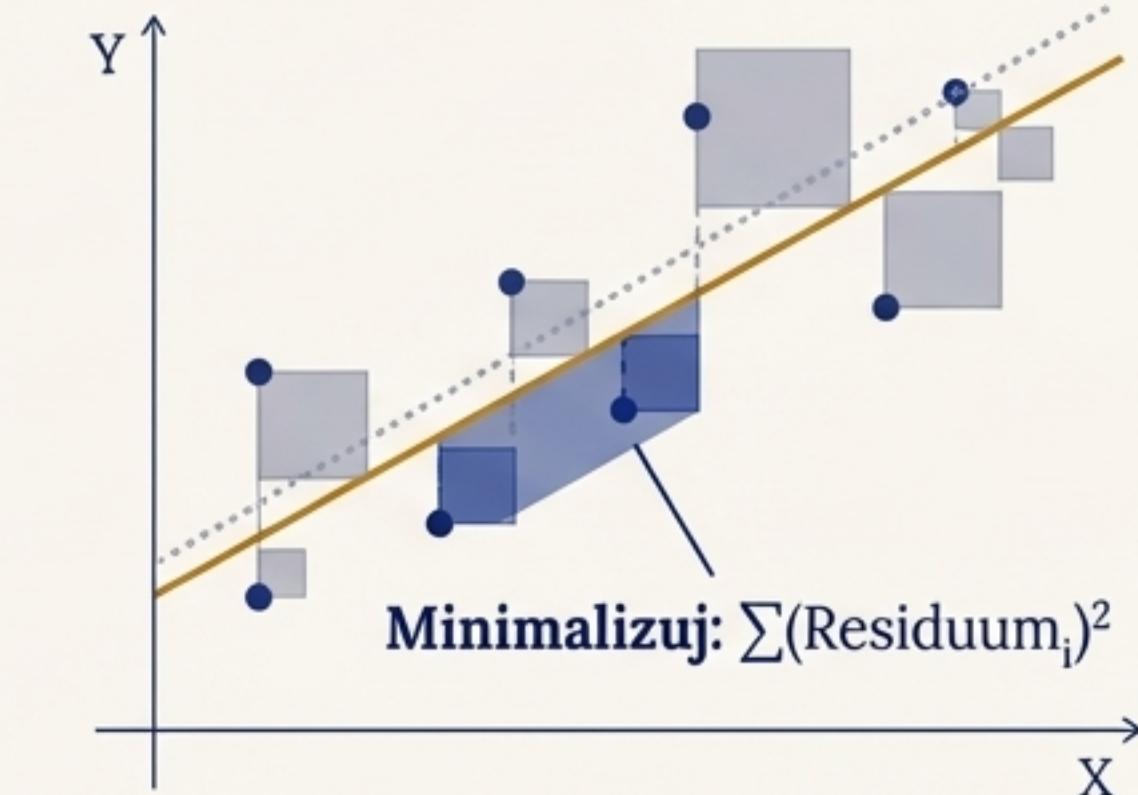
1. Oblicz residua (błędy)

2. Podnieś błędy do kwadratu

3. Znajdź linię minimalizującą sumę kwadratów

Dlaczego kwadraty? (1)

Eliminacja znaku: Podniesienie do kwadratu sprawia, że błędy dodatnie (nad estymacją) i ujemne (pod estymacją) nie znoszą się nawzajem.

Dlaczego kwadraty? (2)

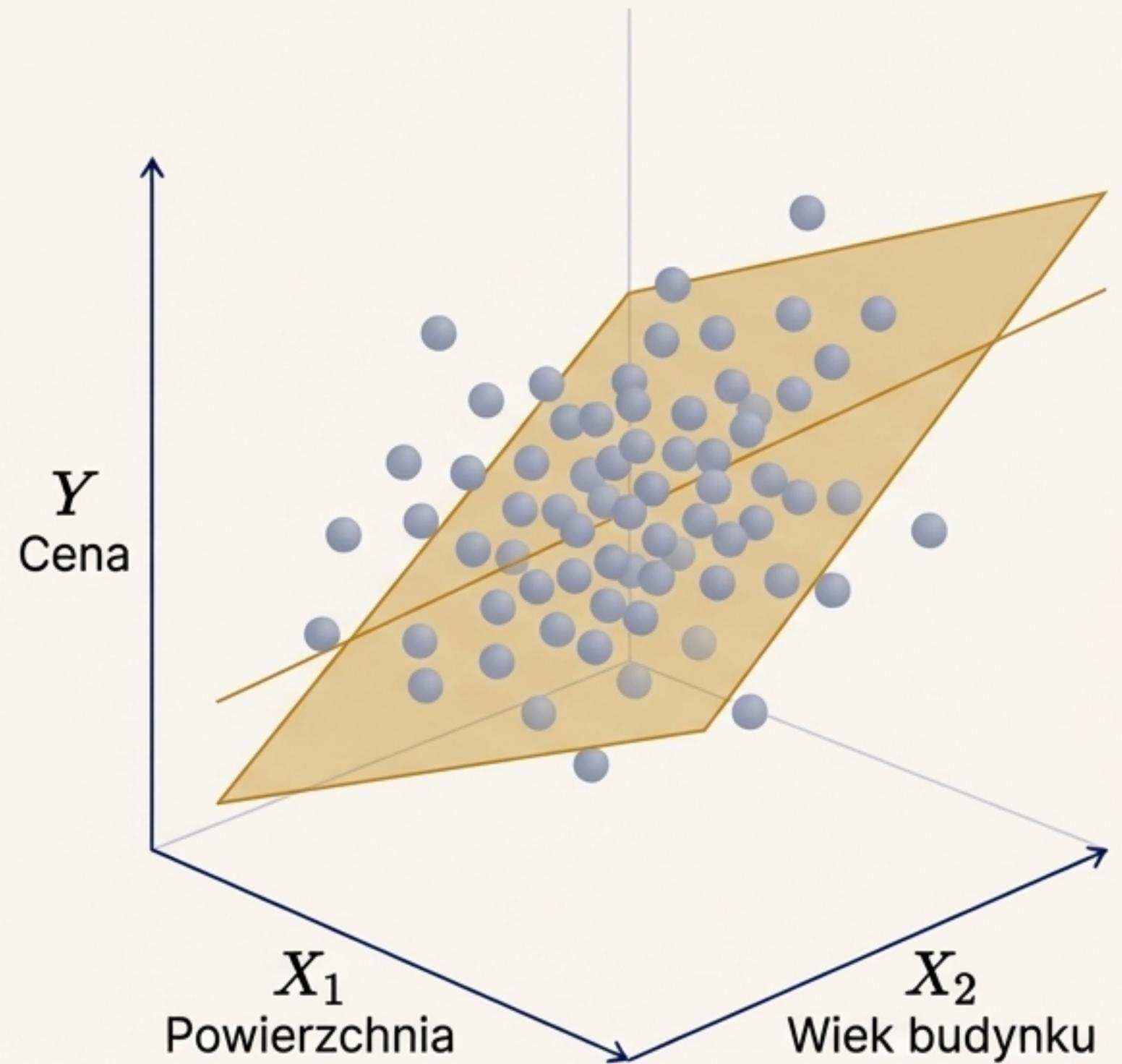
Większa kara za duże błędy: Kwadratowa funkcja straty „mocniej karze” duże odchylenia od linii niż małe, co sprawia, że model stara się unikać dużych pomyłek.

Od Modelu Prostego do Wielorakiego

Rzadko kiedy jedna cecha (X) w pełni wyjaśnia zmienną docelową (Y). Regresja wieloraka (Multiple Linear Regression) rozszerza model prosty, pozwalając na uwzględnienie wielu zmiennych niezależnych jednocześnie. Zasada OLS pozostaje ta sama: minimalizujemy sumę kwadratów residiów, ale w wielowymiarowej przestrzeni.

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p + \varepsilon$$

Interpretacja współczynników β : Każdy współczynnik β_j reprezentuje zmianę w Y związaną z jednostkową zmianą w X_j , przy założeniu, że **wszystkie pozostałe zmienne (predyktory) pozostają stałe**. To kluczowe dla analizy przyczynowej.

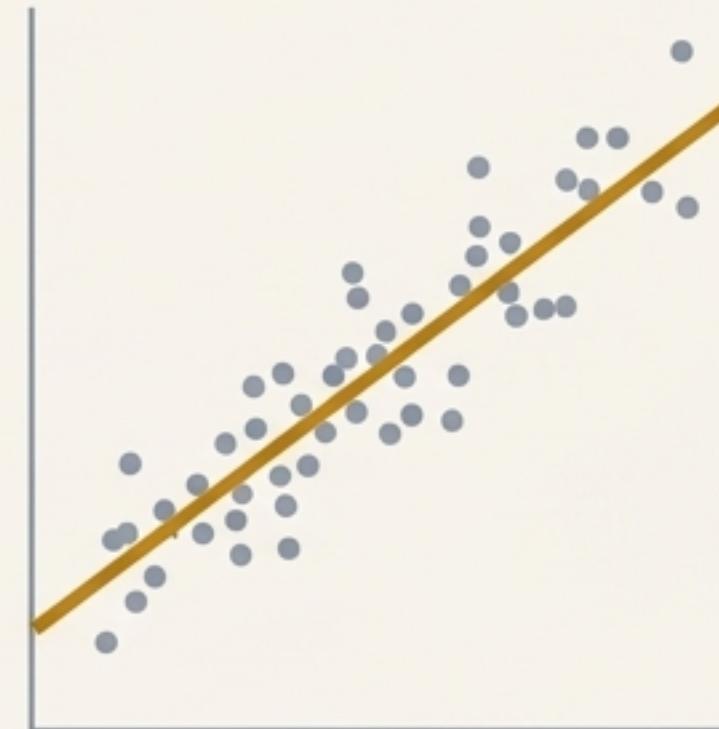

Zasady Wiarygodności: Założenia Modelu OLS (Część 1)

Aby estymatory OLS były nieobciążone i efektywne, a wyniki modelu wiarygodne, dane powinny spełniać kilka kluczowych założeń. Traktuj je jako listę kontrolną dla rzetelnej analizy.

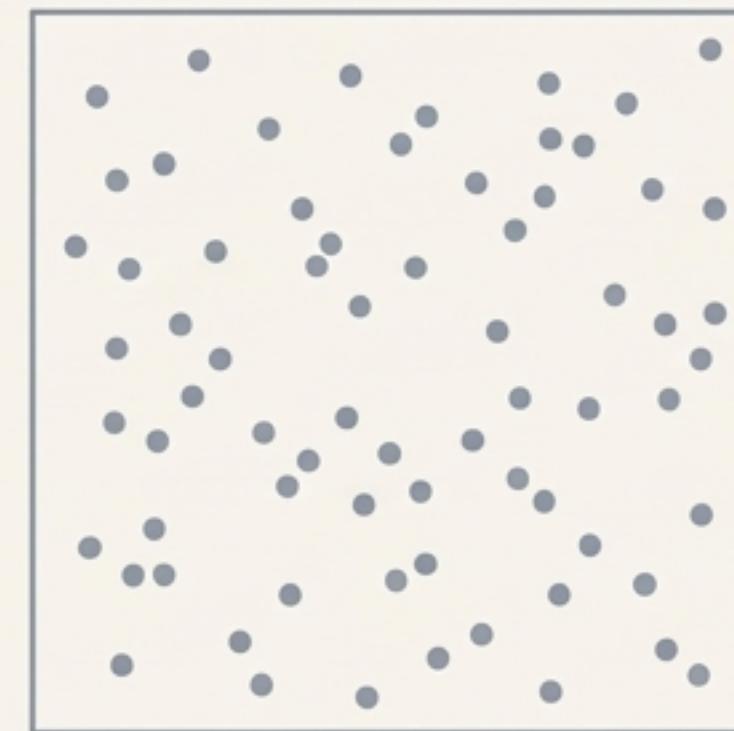
1. Liniowość

Relacja między zmiennymi niezależnymi a zmienną zależną jest liniowa. Model musi być „liniowy względem parametrów”.

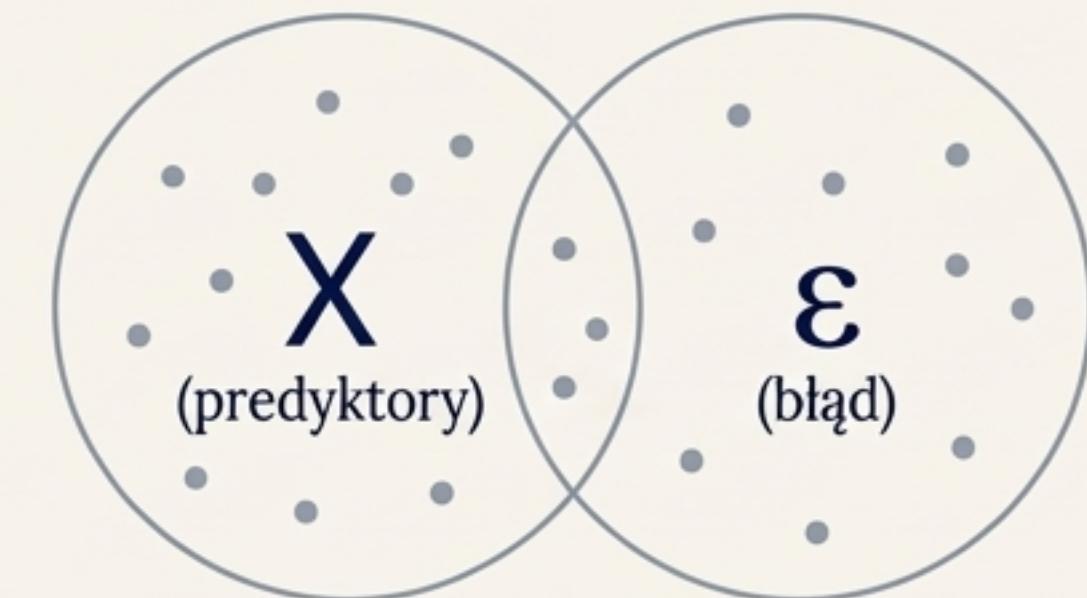
2. Losowość Próby / Niezależność Błędów

Obserwacje są losowo próbkiowane z populacji. Błędy (residua) poszczególnych obserwacji są od siebie niezależne.

3. Egzogeniczność

Zmienne niezależne (predyktory) nie są skorelowane ze składnikiem losowym (błędem). Oznacza to, że w błędzie nie ma ukrytych istotnych zmiennych, które są jednocześnie skorelowane z naszymi predyktorami (problem pominiętej zmiennej).

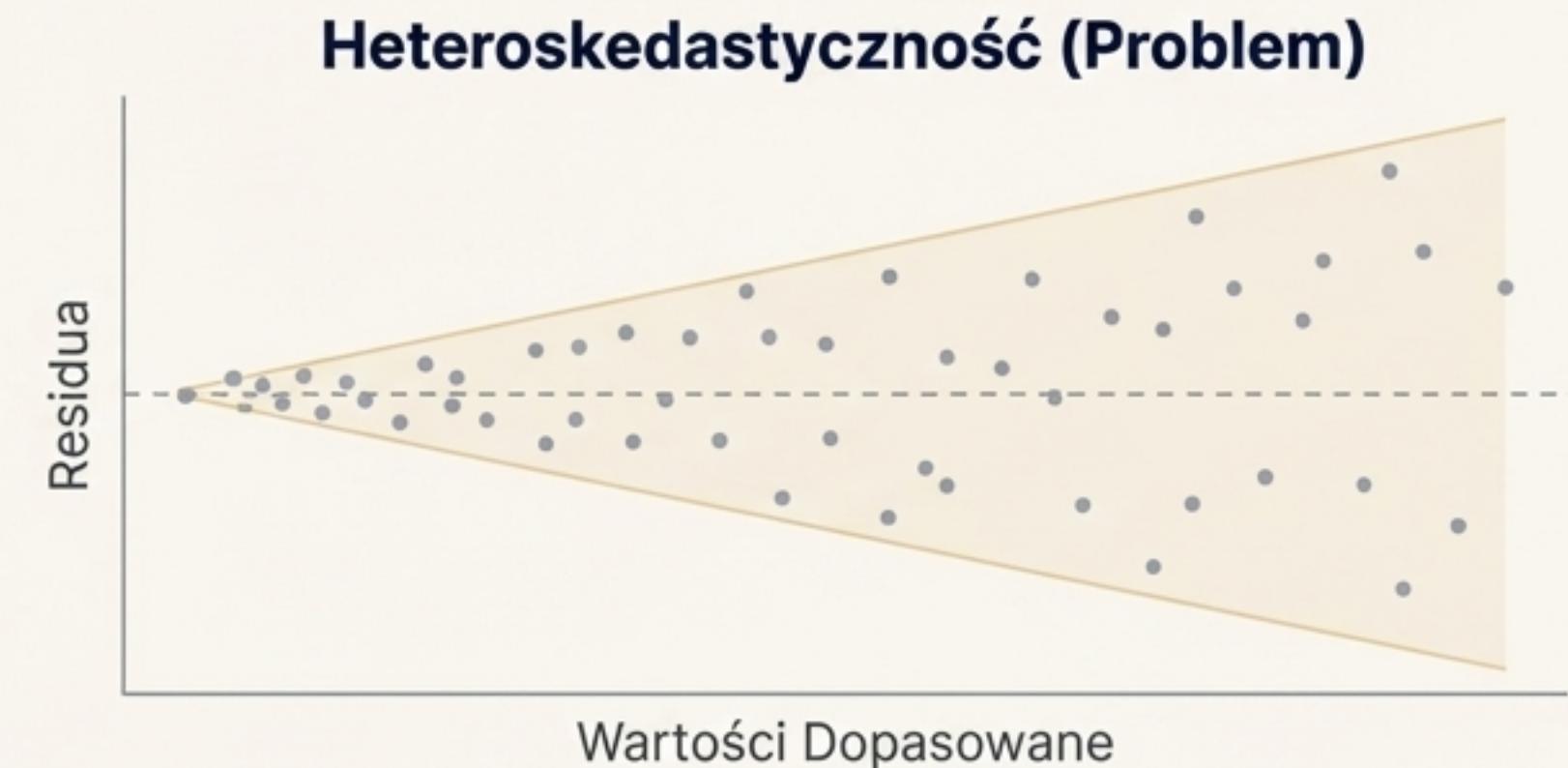

Zasady Wiarygodności: Założenia Modelu OLS (Część 2)

4. Homoskedastyczność

Wariancja składnika losowego jest stała dla wszystkich wartości zmiennych niezależnych. Mówiąc prościej, rozrzut residuów powinien być taki sam na całej długości linii regresji.

Problem: **Heteroskedastyczność** (zmienna wariancja) prowadzi do nieefektywnych estymatorów i błędnych wnioskowań statystycznych (nieprawidłowe błędy standardowe i p -wartości).

5. Brak Doskonałej Współliniowości

Żadna ze zmiennych niezależnych nie jest idealną liniową kombinacją innych zmiennych niezależnych. Wysoka korelacja między predyktorami może powodować niestabilność oszacowań współczynników.

Karta Oceny Modelu: Mierzenie Błędów Predykcji

Po zbudowaniu modelu musimy ocenić, jak dobrze działa. Podstawowe metryki oceniają średnią wielkość błędów predykcji.

Porównanie Metryk Błędów

Metryka	Formuła	Interpretacja	Zalety/Wady
Błąd Średniokwadratowy (Mean Squared Error - MSE)	$MSE = \frac{1}{n} \sum (y_i - \hat{y}_i)^2$	Średnia kwadratów błędów. Jest to metryka, którą OLS bezpośrednio minimalizuje.	Jednostki są podniesione do kwadratu (np. dolary ²), co utrudnia interpretację. Wrażliwa na obserwacje odstające (outliers).
Pierwiastek Błędu Średniokwadratowego (Root Mean Squared Error - RMSE)	$RMSE = \sqrt{MSE}$	Wyrażony w tych samych jednostkach co zmienność docelowa (np. w dolarach), co czyni go intuicyjnym. Reprezentuje typową, średnią odległość między wartościami przewidywanymi a rzeczywistymi.	Bardziej zrozumiałym niż MSE. Nadal wrażliwy na obserwacje odstające, ale w mniejszym stopniu niż MSE.

Karta Oceny Modelu: Współczynnik Determinacji (R^2)

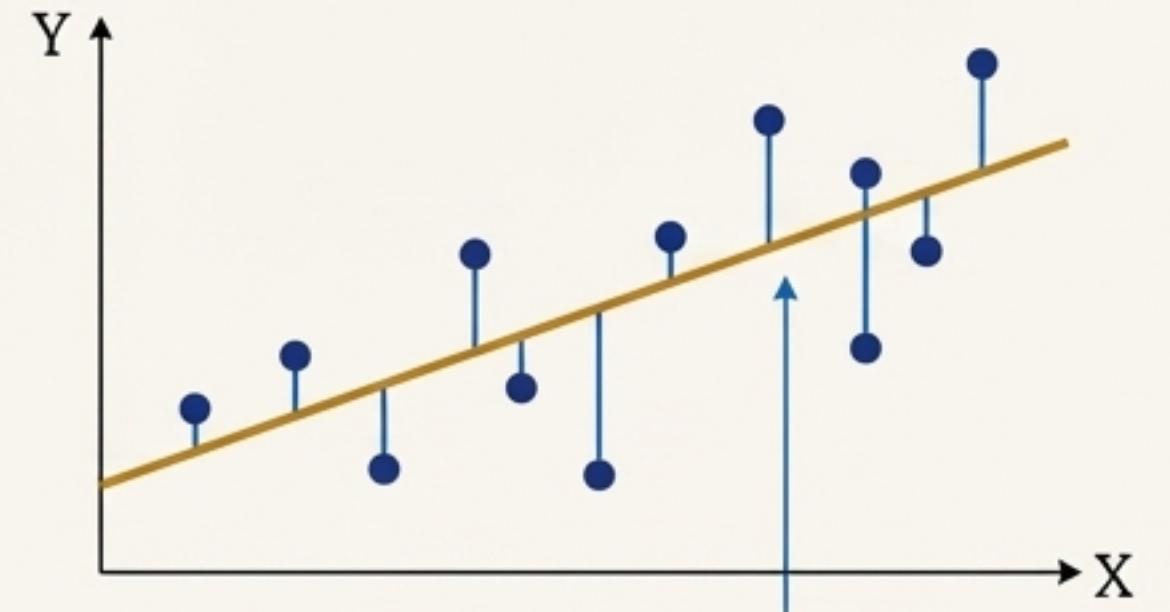
R-kwadrat (R^2) to metryka, która odpowiada na pytanie: „Jaki procent wariancji w zmiennej zależnej jest wyjaśniany przez nasz model?”. Porównuje błąd naszego modelu (**RSS**) do błędu modelu, który przewidywałby po prostu średnią wartość Y dla każdej obserwacji (**TSS** - Total Sum of Squares).

Interpretacja:

- R^2 przyjmuje wartości od 0 do 1.
- R^2 przyjmuje wartości od 0 do 1.
- $R^2 = 0$: Model nie wyjaśnia wariancji lepiej niż prosta średnia.
- $R^2 = 1$: Model doskonale wyjaśnia całą wariancję w danych.
- Np. $R^2 = 0.65$ oznacza, że 65% zmienności w Y można解释 za pomocą zmiennych X zawartych w modelu.

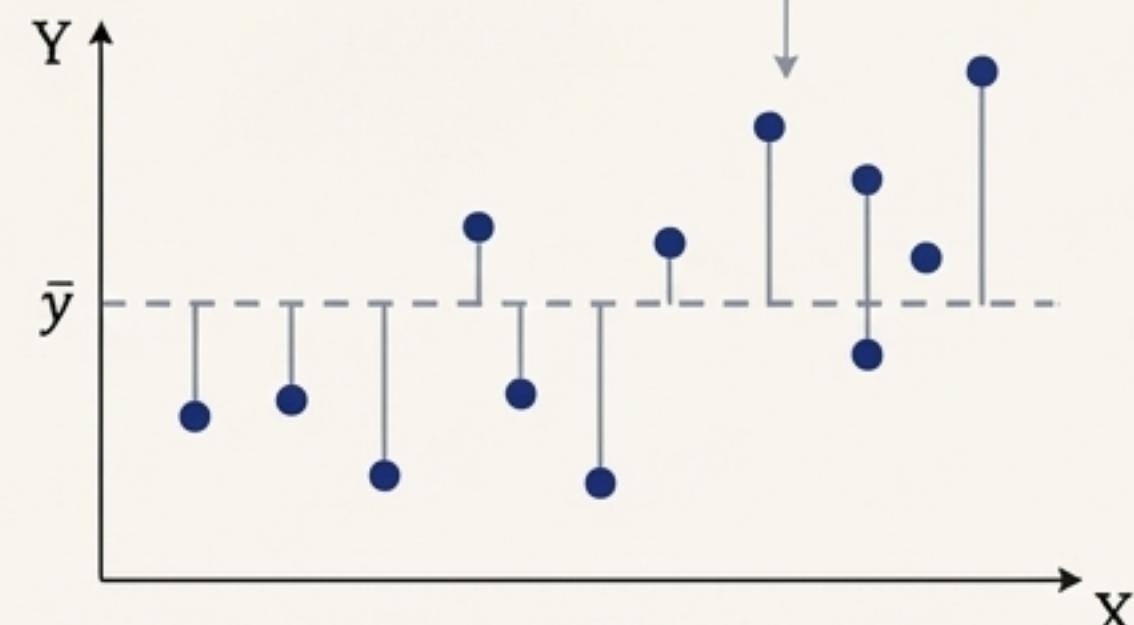
Uwaga:

Wysoki R^2 nie zawsze oznacza dobry model. Może on rosnąć wraz z dodawaniem kolejnych, nawet nieistotnych zmiennych. Dlatego często używa się **Skorygowanego R^2 (Adjusted R^2)**, który uwzględnia liczbę predyktorów w modelu.

$$\text{Suma kwadratów residuów (RSS)} = \sum(y_i - \hat{y}_i)^2$$

$$R^2 = 1 - \frac{\text{RSS}}{\text{TSS}}$$

$$\text{Całkowita suma kwadratów (TSS)} = \sum(y_i - \bar{y})^2$$

Zastosowanie w Praktyce: Analiza Cen Nieruchomości w Kalifornii

Kontekst Problemu

Wykorzystamy publicznie dostępny zbiór danych „California Housing Prices” z 1990 roku. Każdy wiersz reprezentuje „grupę bloków” (najmniejszą jednostkę geograficzną spisu powszechnego).

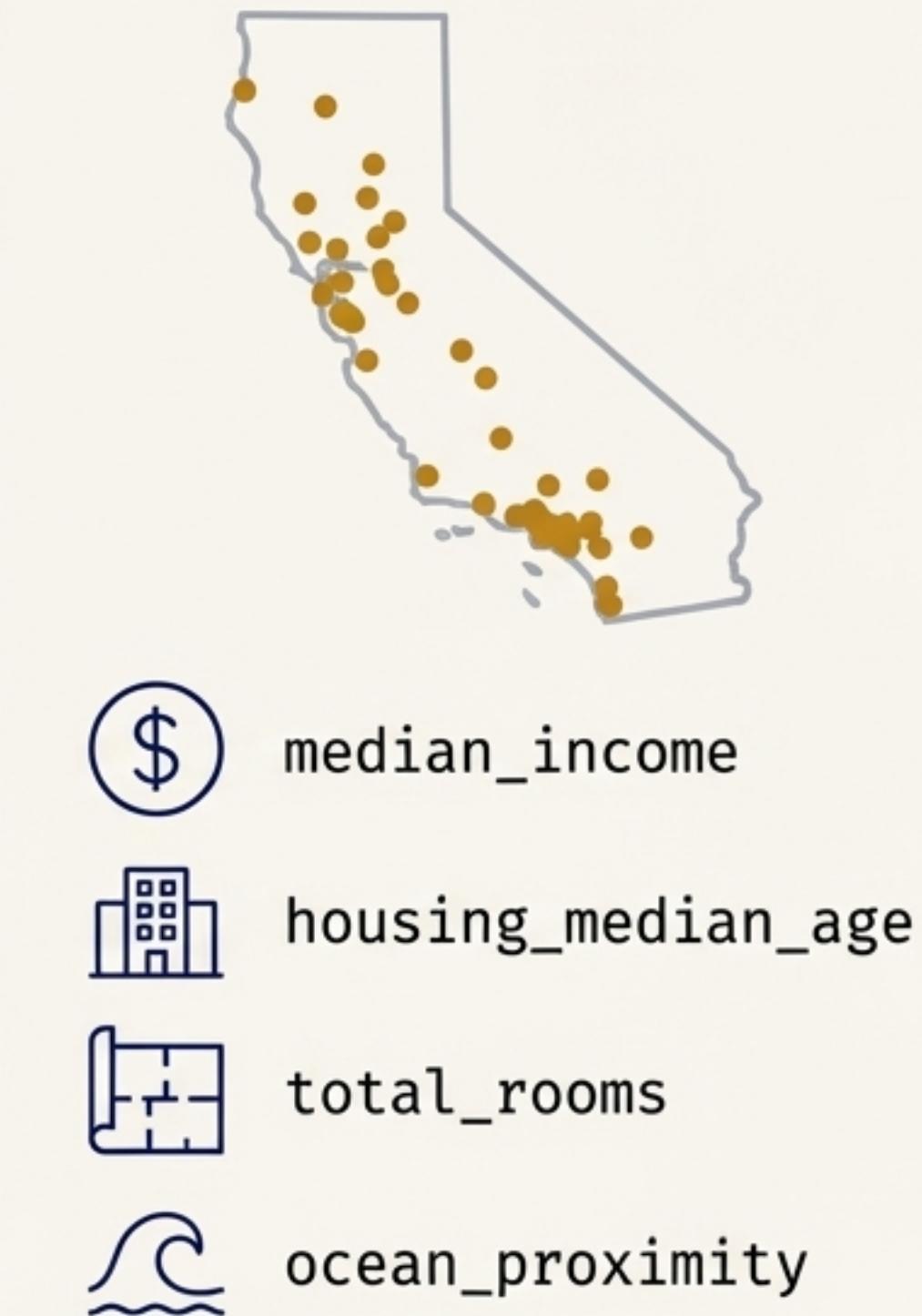
Cele Analizy

- Cel Analityczny (Analiza Przyczynowa):** Zidentyfikować, które cechy bloków (np. średni dochód, wiek budynków, liczba pokoi) mają największy, statystycznie istotny wpływ na medianę wartości domów.
- Cel Predykcyjny:** Zbudować model, który będzie w stanie prognozować medianę wartości domów dla nowych bloków na podstawie ich cech.

Zmienne

Zmienna Zależna (Y): `median\_house\_value`

Przykładowe Zmienne Niezależne (X): `median\_income`,
`housing\_median\_age`, `total\_rooms`, `population`,
`ocean\_proximity`, etc.

Krok 1: Przygotowanie Danych do Analizy

Surowe dane rzadko kiedy są gotowe do modelowania. Dwa kluczowe kroki w naszym przypadku to obsługa brakujących wartości i analiza współliniowości.

1. Obsługa Brakujących Danych

- Problem:** Zmienna `total_bedrooms` zawiera 207 brakujących wartości (ok. 1% zbioru).
- Rozwiążanie:** Ze względu na niewielki odsetek, najprostszym i skutecznym rozwiązaniem jest usunięcie wierszy z brakującymi danymi.

2. Analiza Współliniowości

- Problem:** Założenie OLS o braku doskonałej współliniowości. Musimy sprawdzić, czy nasze predyktory nie są ze sobą silnie skorelowane.
- Narzędzie:** Macierz korelacji zwizualizowana jako mapa ciepła (heatmap).
- Wniosek:** Mapa ciepła wykazała bardzo wysoką korelację (>0.9) między `total_rooms`, `total_bedrooms` i `households`.
- Rozwiążanie:** Aby uniknąć problemów z niestabilnością modelu, usunięto zmienną `total_bedrooms`.

Macierz Korelacji (Fragment)

	total_rooms	total_bedrooms	population	households	median_income	
total_rooms		0.8	0.7	0.93		~0.1
total_bedrooms	0.8		0.5	0.88		~0.2
population	0.8	0.5		0.56		~0.1
households	0.93	0.93	0.61		0.93	
median_income	~0.1	~0.2	~0.1	0.93		

Low Correlation

High Positive Correlation

Krok 2: Dopasowanie Modelu i Interpretacja Wyników

Po przygotowaniu danych, dopasowujemy model OLS przy użyciu biblioteki `statsmodels` w Pythonie. Poniżej znajduje się uproszczony i opatrzony adnotacjami wynik.

Wrzygotowanie modelu

```
# Przygotowanie danych
X = data[['median_income', 'housing_median_age', ...]]
y = data['median_house_value']
X = sm.add_constant(X) # Dodanie wyrazu wolnego

# Podział na zbiór treningowy i testowy
X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(...)

# Dopasowanie modelu
model = sm.OLS(y_train, X_train).fit()
print(model.summary())
```

Wyniki z Adnotacjami

R-squared: **0.59**

Model wyjaśnia 59% wariancji cen domów.

Zmienna	Coeff.	Std.Err.	P> t
const	-2.1e+06	...	0.000
median_income	38449.2	...	0.000
housing_median_age	846.1	...	0.000
...	...	...	...

P<0.05, zmienna statystycznie istotna. Wzrost dochodu o 1 jednostkę (\$10k) zwiększa cenę domu o ~\$38k, ceteris paribus.

Starsze domy są droższe. Każdy dodatkowy rok wieku budynku to wzrost ceny o ~\$846.

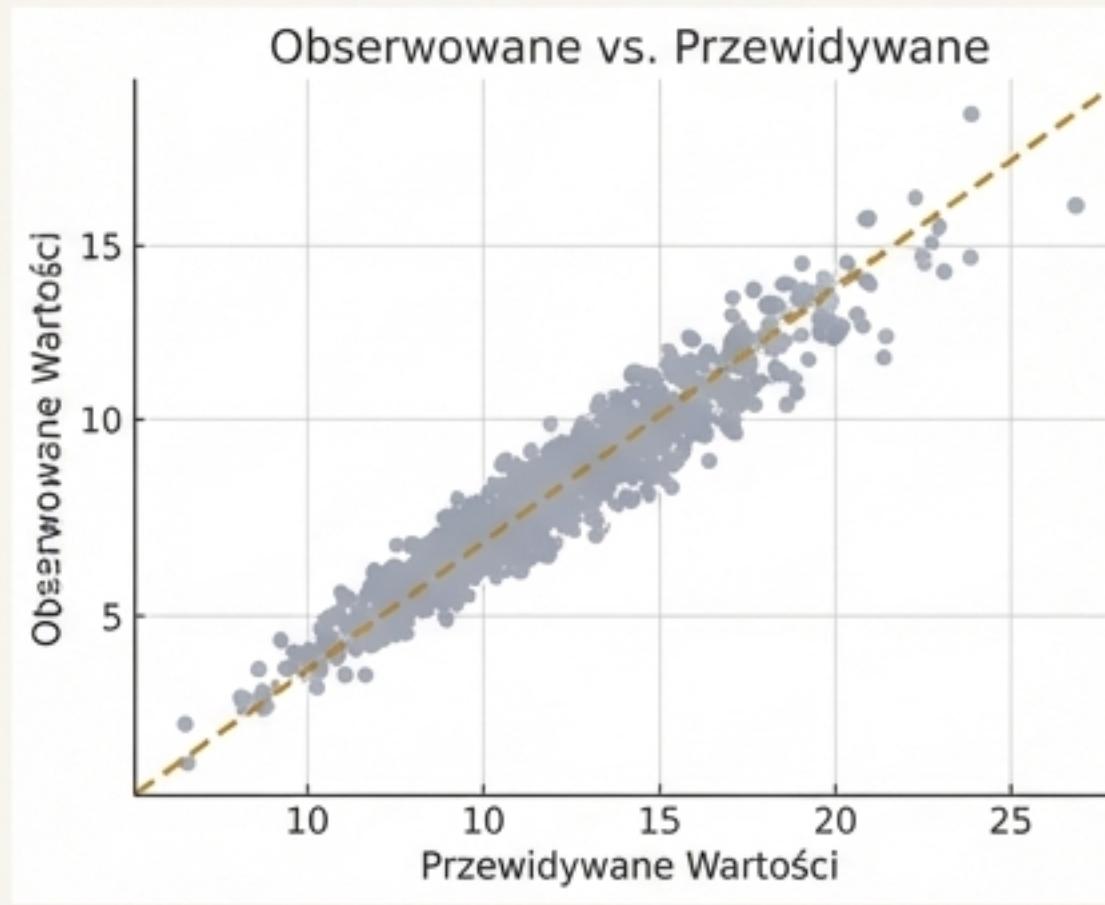
Krok 3: Weryfikacja Modelu - Sprawdzanie Założeń

Dopasowanie modelu to nie koniec. Musimy sprawdzić, czy kluczowe założenia OLS zostały spełnione, aby móc ufać wynikom, zwłaszcza błędem standardowym i p-wartościom.

1. Weryfikacja Liniowości

Metoda: Wykres wartości obserwowanych ('y_test') względem wartości przewidywanych.

Wynik: Punkty układają się wzduż linii prostej, co sugeruje, że założenie o liniowości jest w dużej mierze spełnione.

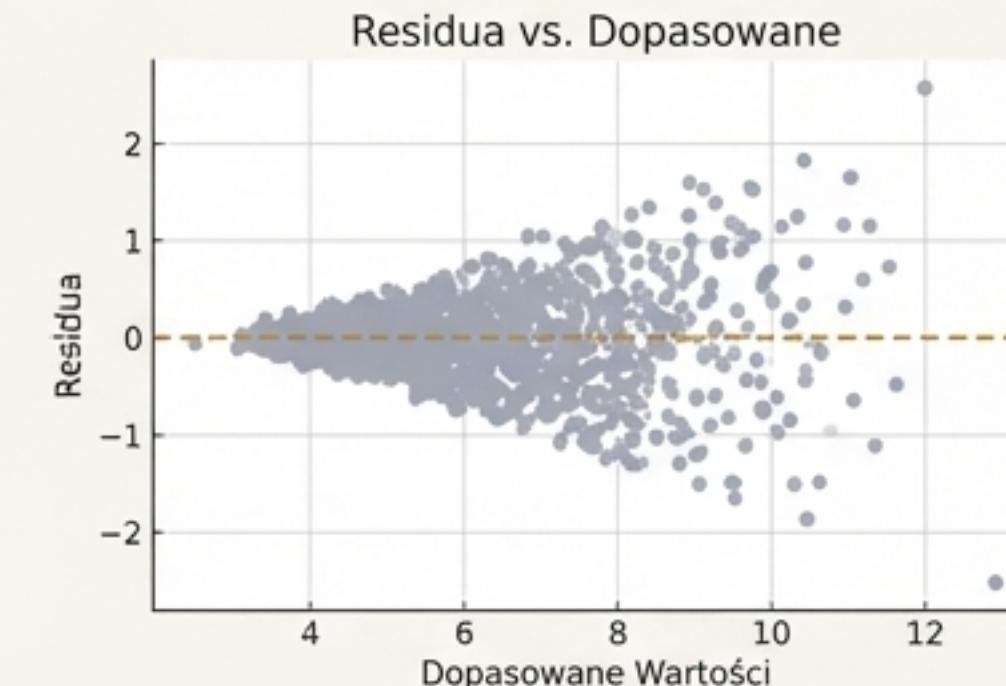

2. Weryfikacja Homoskedastyczności

Metoda: Wykres residuów względem wartości dopasowanych.

Wynik: Wykres pokazuje wyraźny kształt lejka (rozszerszający się rozrzut błędów dla wyższych przewidywanych cen). Jest to klasyczny objaw **heteroskedastyczności**.

Implikacje: Oznacza to, że nasze błędy standardowe i p-wartości z poprzedniego slajdu mogą być niewiarygodne. W praktyce wymagałyby to zastosowania bardziej zaawansowanych technik (np. odpornych błędów standardowych).

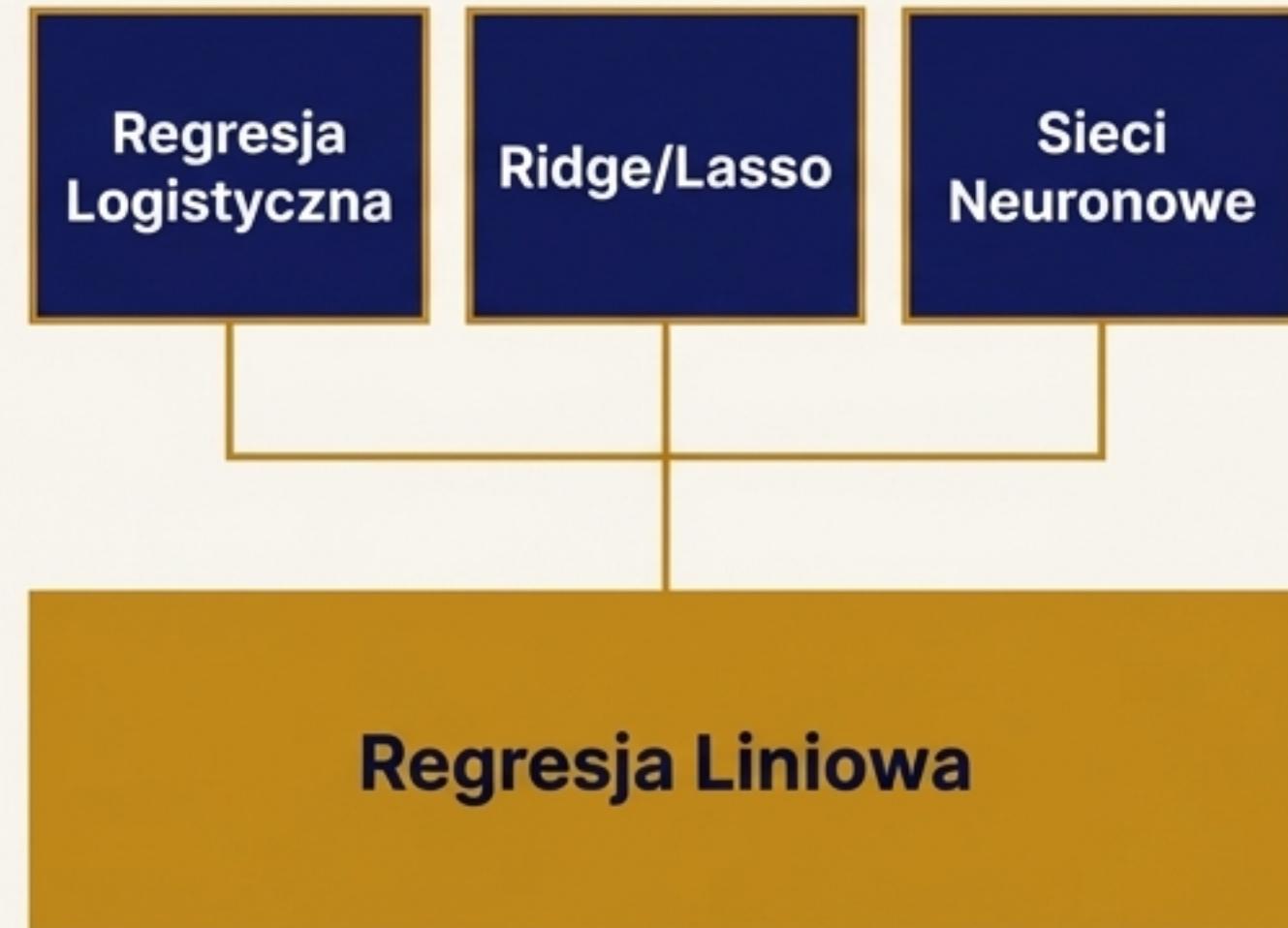

Dziedzictwo Kamienia Węgielnego

Regresja liniowa, mimo swojej prostoty, pozostaje jednym z najważniejszych narzędzi w nauce o danych. Jej siła leży w równowadze między wydajnością a przejrzystością.

Kluczowe Zalety

- **Interpretowalność:** Pozwala precyzyjnie zrozumieć i zmierzyć wpływ poszczególnych czynników. Jest to „biała skrzynka”, w przeciwieństwie do wielu złożonych modeli.
- **Prostota i Wydajność:** Jest szybka w obliczeniach i łatwa do wdrożenia, co czyni ją idealnym modelem bazowym (baseline).
- **Fundament:** Zrozumienie regresji liniowej jest kluczem do zrozumienia bardziej zaawansowanych modeli.

Kluczowe Ograniczenia

- **Silne Założenia:** Wymaga spełnienia restrykcyjnych założeń, aby wyniki były w pełni wiarygodne.
- **Wrażliwość na Outliery:** Ekstremalne wartości mogą znacząco wpływać na linię regresji.
- **Modeluje tylko relacje liniowe:** Nie jest w stanie uchwycić złożonych, nieliniowych wzorców w danych.